

**ŠOLA ZA ČASTNIKE
XIX.GENERACIJA
ZVEZE**

Zaključna naloga

TAKTIČNO URJENJE VODA ZVEZ

Kandidat: desetnik, Andraž Dobovšek

Mentor: stotnik, Robert Mlakar

Ljubljana, avgust 2008

POVZETEK

Tema zaključne naloge, ki je pred vami je »Taktično urjenje voda zvez«. Naloga v začetku govori o samih osnovah taktike zvez, ter na kratko o samem zgodovinskem razvoju zvez. Delo z ljudmi, je v vojaški organizaciji še kako velikega pomena, zato sem nekaj omenil tudi o sami metodiki urjenja.

V nadaljevanju sem se osredotočil na cilje in načela usposabljanja in urjenja v slovenski vojski, ter se ob tem dotaknil tudi doktrine, ki je nekakšna biblija delovanja slovenske vojske. Nato pa sem prešel na bolj praktične vsebine, kjer sem natančno opisal kako se taktično postavlja center, ter katere so osnovne naloge poveljnika voda pri tem.

Ker je po vsaki taktični vaji analiza izjemnega pomena, sem se dotaknil tudi te. Da pa sama zaključna naloga ne bi bila samo teoretično usmerjena, sem v prilogi podal primere ukazov za taktično urjenje voda zvez, prav tako pa sem izdelal elaborat in vse potrebne dokumente, ki spadajo zraven.

KLUČNE BESEDE: taktika, urjenje, vod za zveze, usposabljanje, delo z ljudmi, cilji, načela, doktrina, postavitev centra zvez, naloge poveljnika voda, analiza, ukazi, elaborat, dokumenti, zveze, slovenska vojska.

SUMMARY

The theme of my final work is »Tactical training of signal platoon«. In the beginning my work is talking about basic tactics and in short about history of signals. To know how to work and treat with people is one of the main idea in military organization and that is why I mentioned the methods of tactical training.

Next, I focused on the aims and principles of tactical training and learning in slovenian army. I also talked about »Doctrine« which is like a Bible for slovenian army. And then I wrote about some practical things, where I described how to build tactical center for signal platoon and which are the main tasks that platoon leader has to do.

I also mentioned analyse, because analyse is very important after every tactical training.

I really tried to do my final work interesting and that is why I described some of the practical things in training, like an order for tactical training and I also did all the important documents that have to be done if you want that tactical training will succeed.

KEY WORDS: tactics, training, signal platoon, learning, methods, work with people, aims, principles, doctrine, to build tactical center, tasks of platoon leader, analyse, orders, documents, signals, slovenian army.

KAZALO

POVZETEK.....	ii
SUMMARY.....	iii
1 UVOD.....	5
1.1 IZHODIŠČE ZAKLJUČNE NALOGE	5
1.2 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE	5
1.3 METODE DELA	6
1.4 STRUKTURA ZAKLJUČNE NALOGE	6
2 ZGODOVINA ZVEZ	7
3 OSNOVE TAKTIKE ZVEZ.....	9
4 METODIKA RODA ZVEZE – DELO Z LJUDMI	10
5 ORGANIZACIJA ZVEZ	11
6 CILJI IN NAČELA USPOSABLJANJA IN URJENJA V SV.....	13
6.1 SPLOŠNI CILJI USPOSABLJANJA	13
6.2 CILJI USPOSABLJANJA VOJAŠKIH OBVEZNIKOV SESTAVE VOJNIH ENOT..	13
6.3 ZAHTEVE IN NAČELA USPOSABLJANJA V SV	13
6.4 PRIPRAVE ZA USPOSABLJANJE VOJAKOV	13
6.4.1 Učna priprava	14
6.4.2 Oblike in metode usposabljanja.....	14
6.4.2.1 Oblike usposabljanja.....	14
6.4.2.2 Metode usposabljanja	14
6.5 USPOSABLJANJE IN URJENJE VOJAKOV	15
6.5.1 Uresničitev teoretičnih vsebin	15
6.5.2 Uresničitev praktičnih vsebin	16
7 KAJ NAM O URJENJU IN USPOSABLJANJU GOVORI DOKTRINA	17
8 NAČRTOVANJE URJENJA	19
9 POSTAVITEV CENTRA ZVEZ	20
9.1 DELO POVELJNIKA VODA ZA ZVEZE.....	20
9.1.1 Delo pred sprejemom naloge	20
9.1.2 Delo po sprejemu naloge	20
9.1.3 Delo v teku izvrševanja naloge.....	21
9.2 POSTAVITEV CENTRA ZVEZ	22
9.2.1 Sprejem in usmerjanje vozil	22
9.2.2 Seznanitev poveljnikov oddelkov z razporeditvijo elementov centra zvez.....	23
9.2.3 Dopolnitev povelja	23
9.2.4 Postavitev posameznih elementov centra zvez.....	23
10 NAČELNA SHEMA RAZMESTITVE ELEMENTOV POSTAJE ZA ZVEZO NA TERENU	25
11 ANALIZA IZVEDBE URJENJA	26
12 PRAKTIČNI PRIMER UKAZA ZA IZVEDBO TAKTIČNE VAJE VODA ZVEZ	28

13 ZAKLJUČEK	26
VIRI IN LITERATURA.....	27
PRILOGE	28
SEZNAM SLIK.....	29
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC	30
IZJAVA O AVTORSTVU	31

1 UVOD

1.1 IZHODIŠČE ZAKLJUČNE NALOGE

Zveze predstavljajo v sodobnem svetu neke vrste živčni sistem od katerega je odvisno nemoteno delovanje držav, organizacij in seveda tudi vsake sodobne vojske. Brez zvez bi bili zgoraj omenjeni sistemi ohromljeni in brezpredmetni.

Zveze so eden redkih rodov, ki morajo tudi v miru v popolnosti delovati in s tem zagotavljati sistem vodenja in poveljevanja ter nadzora. Vsake oborožene sile, tako tudi naša Slovenska vojska, uporablja sistem zvez države, kakor tudi svoj avtonomen sistem zvez.

Uriti in usposabljanje vod zvez je zelo zahtevna in odgovorna naloga. Dandanes je predvsem pomembno urjenje pripadnikov Slovenske vojske, ki se usposablja za samostojno opravljanje nalog na mirovnih misijah v okviru NATA, saj vemo, da je udeležba na misijah izrednega pomena za razvoj naše vojske.

Prav zaradi pomembnosti urjenja in usposabljanja voda zvez, sem se odločil, da se malo bolj seznanim z omenjeno tematiko.

»Vojaška zmaga je bila, skozi zgodovino, vedno želeni cilj vsake vojske, ne glede na družbeno ureditev in stopnjo razvoja materialnih sredstev« (Marinčič, 1995, 4).

Kot vemo, pa se do zmage da priti le ob izredno dobro proučeni taktiki. Taktika pa je za vse vojake veščina in znanost preživetja na bojišču, ob delovanju nasprotnika, na določenem prostoru in v določenem času.

Taktično urjenje je začetna faza taktičnega usposabljanja. Izvaja se na zemljišču, morju in v zračnem prostoru. Namen taktičnega urjenja je, da se posamezniki in enota izurijo v taktičnih postopkih. Urjenje se organizira in izvaja za vse teme taktičnega usposabljanja in za vse zvrsti bojnega delovanja. Predvsem se uporablja pri usposabljanju oddelka, voda in čete. Organizirajo pa ga poveljniki omenjenih enot. Za razliko od drugih vrst vaj, omogoča taktično urjenje enot ponavljanje postopkov in delov s celo enoto ali po skupinah, vse dokler ni poveljnik prepričan, da posamezniki in enota kot celota popolnoma obvladajo določene postopke.

Taktično urjenje se glede vsebine teme izvaja na dejanski ali skrajšani razdalji, v različnih zemljiščnih, vremenskih in bojnih pogojih. Taktično urjenje je tisto, kar nam omogoča postopen in metodičen dvig kvalitete bojevnika in same enote.

1.2 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE

V zaključni nalogi želim ugotoviti ali pripadniki v času urjenja pridobivajo potrebna znanja za samostojno opravljanje dela in kakšna so ta znanja, ki jih zahtevajo. Želim ugotoviti, na kakšen način se pripadniki rodu zvez usposablja in urijo.

Poskušal bom predstaviti obstoječi sistem, ki ga Slovenska vojska uporablja pri taktiki urjenja zvez. Skušal bom poiskati probleme, ki se ob tem pojavljajo, ter predlagal izboljšave, ki bodo v korist Slovenski vojski.

Poskušal bom predstaviti pomen vezistov pri opravljanju bojnih nalog, saj menim, da je delo voda zvez eno izmed ključnih nalog, ki so potrebne, da se bojna naloga opravi z odliko. Dandanes si namreč ne moremo predstavljati bojne naloge, ki bi potekala brez voda za zveze.

1.3 METODE DELA

Za zbiranje, analizo ter interpretacijo podatkov v raziskovalnem procesu, potrebujemo in uporabljamo različne tehnike in instrumente. Ker je moja zaključna naloga teoretičnega tipa, in ker ne bom izvedel nobene raziskave ali ankete, je za mojo zaključno nalogo vsekakor najprimernejša tehnika dela z obstoječimi viri literature ter analiza le te.

Tako sem pri zaključnem delu uporabljal naslednje metode dela:

- metodo analize vsebine pisnih virov,
- primerjalno metodo,
- risanje in pisanje.

Srečeval sem se predvsem z naslednjimi problemi:

- pomanjkanje podatkov o temi, katero sem si izbral;
- pomanjkanje praktičnih izkušenj pri delu na področju taktike zvez.

1.4 STRUKTURA ZAKLJUČNE NALOGE

Zaključna naloga je razdeljena na enajst glavnih poglavij. V uvodnem delu sem opredelil problem in namen naloge. Podal sem probleme, ki jih bom skozi nalogo poskušal rešiti. Drugo poglavje predstavlja predstavitev zgodovine zvez. V tretjem poglavju so opredeljene osnove taktike zvez, ki so namenjene predvsem za lažje razumevanje same zaključne naloge. V četrtem poglavju sem opisal metodiko dela z ljudmi in prešel na peto poglavje, ki govori o ciljih in načelih samega urjenja in usposabljanja. Šesto poglavje se dotika doktrine in tega, kaj v njej piše o samem usposabljanju. Sedmo poglavje govori o sami postavitvi centra zvez, ter o nalogah, ki jih ob tem opravlja poveljnik voda. Osmo poglavje je praktični primer same postavitve centra zvez. Deveto poglavje govori o analizi in o njenem pomenu, deseto poglavje pa pomeni prehod k praktičnemu prikazu izvedbe taktičnega urjenja. Zaključek predstavlja povzetke in ugotovitve naloge.

2 ZGODOVINA ZVEZ

Razvoj sredstev za zveze lahko razdelimo na dve obdobji:

- PRVO OBDOBJE je od najstarejših časov, ko so ljudje začeli komunicirati med seboj, pa do izuma električnega telegrafa.
- DRUGO OBDOBJE lahko pogojno razdelimo na tri dele in sicer do prve svetovne vojne, od prve svetovne vojne do konca druge svetovne vojne in tretji od konca druge svetovne vojne do današnjih dni.

Za prvo obdobje je značilna uporaba signalnih in kurirskih zvez, ter zelo počasen razvoj teh sredstev. V najstarejših časih se je predvsem v vojnah in za potrebe upravljanja držav uporabljala vizualna (ogenj, dim, zastave ...) in zvočna signalna (bobni, trobente, rogovi, topovi ...) zveza ter kurirji za daljše in bolj zanesljivo prenašanje informacij.

Kratek kronološki pregled razvoja zvez (po Dumič, Babič, Cilenšek, Kržišnik, 2005, str. 166):

- ◆ Znan primer iz zgodovine je zmaga Grkov pri Maratonu leta 490 pr.n.š., ko je kurir pretekel razdaljo 40 km, sporočil, da so Grki zmagali in potem od izčrpanosti umrl. Proti koncu 12. stoletja je Djingis Kan pri upravljanju svoje države uporabljal tudi golobe pismonoše. Za te potrebe so imeli tudi relejne postaje.
- ◆ V začetku 17. stoletja je izumljen teleskop (italjanski astronom Galilei). S pomočjo teleskopa in v kombinaciji s semaforjem je tudi vizuelna signalna zveza imela vse večji doseg, seveda v pogojih dobre vidljivosti.
- ◆ V drugem obdobju od začetka prve svetovne vojne pa do današnjih dni je razvoj sredstev za zveze obeležen z uporabo elektomagnetnega valovanja za potrebe prenosa sporočil. Razvoj teh sredstev sta v največji meri pospešili obe svetovni vojni in zadnji čas vse večja digitalizacija, kapacitete in hitrosti prenosa podatkov.
- ◆ Izum električnega žičnega telegrafa (Samuel Morse, 1837) in uspešen preizkus leta 1844 med Washingtonom in Baltimorjem v ZDA začenjata to obdobje. Pokazalo se je, da je s pomočjo telegrafa mogoče sporočila tako rekoč v trenutku poslati tudi v najbolj oddaljene kraje. Marsikomu se je takrat zdelo, da se je svet neznansko pomanjšal in da lahko človek s svojo iznajdljivostjo in razumom premaga tudi največje daljave. Uporaba telegrafa se začne za vojaške potrebe že v Krimski vojni leta 1854 in v ameriški državljanski vojni leta 1861.
- ◆ Graham Bell je 14. 2. leta 1876 prijavil patent za prenos govora in s tem izumil prvi uporabni telefon. Napeljal je 8,5 km dolg poskusni telefonski vod in s tem dokazal uporabo svojega izuma.
- ◆ Ob koncu 19. stoletja je konstruiran tudi radio, ki se je zelo hitro začel uporabljati v vojski, predvsem v mornarici, ki ni imela drugih sredstev za zveze na velike razdalje. Prve radijske postaje so bile zelo velike in okorne, vendar je prva svetovna vojna vplivala tudi na razvoj radijskih zvez tako, da so se proti koncu vojne uporabljale radijske postaje tudi že iz letal.

- ◆ 2. 11. 1920 pa je začela delovati tudi prva komercialna radijska postaja, ki je delovala po načelu brezžične radiofonije. V Ljubljani je začela z oddajo radijska postaja 1. 9. 1928.
- ◆ Druga svetovna vojna je prav tako pomenila pospešen razvoj sredstev zvez in sicer večkanalnih telefonskih naprav, radijskih naprav s frekvenčno modulacijo in usmerjenih radijskih ali radiorelejnih zvez. Novost v radijskih in žičnih zvezah med drugo svetovna vojno je bila tudi uporaba teleprinterja.
- ◆ Po drugi svetovni vojni je razvoj telekomunikacijske opreme bil zelo hiter v posodabljanju radijskih, radiorelejnih in žičnih sredstev. Naprave so postajale vse zmoglivejše, vse manjše in lažje, vzporedno pa so se razvijali tudi sistemi za zaščito prenosa informacij in seveda tudi sistemi za odkrivanje ter motenje telekomunikacijskih sistemov za prenos sporočil. Zadnja leta pa so označena z vse večjo digitalizacijo prenosa sporočil, z doseganjem vse večje kapacitete in hitrosti prenosa sporočil. Vse to se dosega z naprednejšimi tehnikami prenosa in uporabo optičnih vlaken. Svet postaja ena sama globalna vas povezana v skupno omrežje.

3 OSNOVE TAKTIKE ZVEZ

»Taktika (gr. postavim, postrojim, veščina postavljanja bojnega razporeda), teorija in praksa pripravljanja, zagotavljanja in vodenja bojnega delovanja ter ostalih oblik aktivnosti poveljstev in enot v različnih pogojih delovanja na kopnem, morju in v zraku. V najširšem pomenu pojem taktika izraža skupek postopkov in sredstev, ki se izvajajo, da bi se dosegli določeni rezultati. Upoštevajoč cilje oboroženega boja in naloge, ki jih ji nalagata operatika in strategija se taktika ukvarja s preučevanjem zakonitosti in osnovnih karakteristik bojnega delovanja v najrazličnejših pogojih, definira osnovne principe boja in njegovih elementov, opredeljuje oblike in načine realizacije bojnega delovanja taktičnih enot, ukvarja se s problemi uporabe oborožitve in opreme, predpisuje načela delovanja štabov in poveljstev v procesu priprave in vodenja oboroženega boja itn. Eno od pomembnih področij teorije in prakse taktike je preučevanje lastnosti organizacijskih oblik združenih taktičnih enot, problemih njihovega sobojevanja, logistične podpore in sistema PINK v boju. Taktika je znanstvena disciplina in veščina. Kot znanstvena disciplina ima svoj predmet preučevanja, uporablja svoje znanstvene metode itn., kot veščina pa ima taktika tri pomene: sposobnost izbora in uporabe najprimernejših sredstev v borbi, sposobnost izbora najprimernejših postopkov za doseg cilja in skupek norm, ki predpisujejo način delovanja, za doseganje določenega cilja« (Flisek, 2006, 4).

Taktika se lahko klasificira na več načinov, odvisno od uporabljenih kriterijev. Običajno jo delimo na taktiko zvrsti in rodov.

»Taktika zvez je del taktike rodov, ki preučuje uporabo komunikacijskih in informacijskih sistemov v različnih pogojih bojnega delovanja in uporabe enot, ter njihov vpliv na sistem PINK. Je disciplina, ki se zaradi hitrega razvoja komunikacijskih in informacijskih sredstev zelo spreminja. Če vzamemo v obzir dejstvo, da bodo bodoče vojne informacijske vojne, bo taktika rodu zvez deležna precejšnjih sprememb in prilagajanja novo nastalim pogojem vojskovanja. Taktika naj bi namreč, s svojim razvojem in preučevanjem organizacijsko formacijske strukture in v sodelovanju z ostalimi vedami, vplivala na izdelavo novih oborožitvenih sistemov, ki bi bili namenjeni bodoči uporabi. Običajno je v praksi ravno obratno, saj razvoj novih oborožitvenih sistemov prehiteva taktiko in ji s tem vsiljuje spremembe taktike uporabe enot« (Flisek, 2006, 4).

Taktika zvez nam nudi odgovore na vprašanja, kdaj, katere vrste zvez, kako in s kom, da bi v miru, mobilizaciji in izvajanju bojnih aktivnosti omogočili kvaliteten, pravočasen in varen pretok informacij od vojaka na bojišču pa do najvišjega poveljstva.

Taktika se preučuje neprekinjeno. V miru predstavlja sprejemanje teoretičnih principov in načel o pripravi in vodenju oboroženega boja in zagotavljanje praktičnih sposobnosti pri poveljevanju z enotami. Taktika v resnici zahteva veliko postopkov praktičnega značaja, ki pa naj bi bili v skladu z veljavno teorijo. Pri preučevanju taktičnih načel uporabe je najpomembnejša hitra in realna ocena situacije, izdelava določenih ocen, sprejemanje odločitve, realna naloga enotam, organizacija sobojevanja in optimalna uporaba sredstev, ki jih imamo na razpolago (glej Flisek, 2006, str. 4).

4 METODIKA RODA ZVEZE – DELO Z LJUDMI

Usposabljanje, ali bolje rečeno urjenje, se v enotah za zveze izvaja z namenom izuriti enote za izvedbo nalog, določenih v organizacijsko-formacijski bazi. Osnovna naloga vsake enote za zveze je vzpostavitev in zagotovitev delovanja KIS poveljstva ali enote, katero podpira.

Da bi enota za zveze, ne glede na njen rang, bila sposobna izvesti zadano nalogo, mora biti za to ustrezno izurjena. To pomeni, da je nalogo sposobna izvesti v skladu z veljavnimi taktičnimi postopki v vseh vremenskih razmerah, v vsakem okolju in ne glede na dobo dneva.

Delo z ljudmi v vlogi poveljujoče-ga

- Dolžnost: poveljnik-ca voda
- Okolje v katerem delam/bom delal-a:
 - predpisi
 - nadrejeni
 - podrejeni (vojaki in podčastniki)
 - sodelavci

Delo z ljudmi v vlogi nadrejenega je stvar, ki je zapeljujoča in obremenjujoča obenem. Delo z ljudmi, oziroma vodenje ljudi v vojski je zelo zahtevna in odgovorna stvar. Na mene kot poveljujočega je s tem prenesena odgovornost za določeno skupino ljudi, ki jih vodim. To pomeni, da so mi za določeno časovno obdobje zaupani ljudje in da bom za svoja dejanja odgovarjal.

Pri delu z ljudmi moram upoštevati naslednje okoliščine (Morano, 2008, 3):

- predpise, ki določajo osnovne pravice in dolžnosti mene, mojih podrejenih in mojih nadrejenih,
- ukaze, naloge, navodila nadrejenih,
- svoje sodelavce in njihova mnenja, delo, obremenitve in
- pričakovanja, opozorila in predloge podrejenih.

Vse navedene okoliščine zavestno preverim in se nato odločim.

Predpise, ki urejajo naše delo, obveznosti in pravice, moramo poznavati zaradi sebe samega, zaradi nadrejenih, da vemo kaj nadrejeni lahko od nas zahtevajo in kaj mi od njih ter prav tako kaj lahko zahtevajo od nas podrejeni in mi od njih.

Veljavni predpisi morajo biti objavljeni v Uradnem listu Republike Slovenije, predpisi znotraj MORS pa se objavljajo tudi v reviji Slovenska vojska. Z ukazi, direktivami in navodili mora nadrejeni seznaniti podrejene, da lahko kasneje od njih zahteva tudi izvrševanje obveznosti iz teh predpisov.

Predpisi, s katerimi se urejajo pravice in dolžnosti pripadnikov Slovenske vojske, morajo biti dostopni na vpogled pri nadrejenem, tisti, ki so pa javno objavljeni, so pa že sami po sebi dostopni.

Vsak posameznik je sam dolžan spremljati predpise, ki se nanašajo na njegovo delo, pravice, obveznost, status ali takšne, ki ga enostavno zanimajo.

Naše delo zelo pogosto omejujejo, določajo predpisi, ki jih moramo spoštovati in to prav tako zahtevati od podrejenih.

5 ORGANIZACIJA ZVEZ

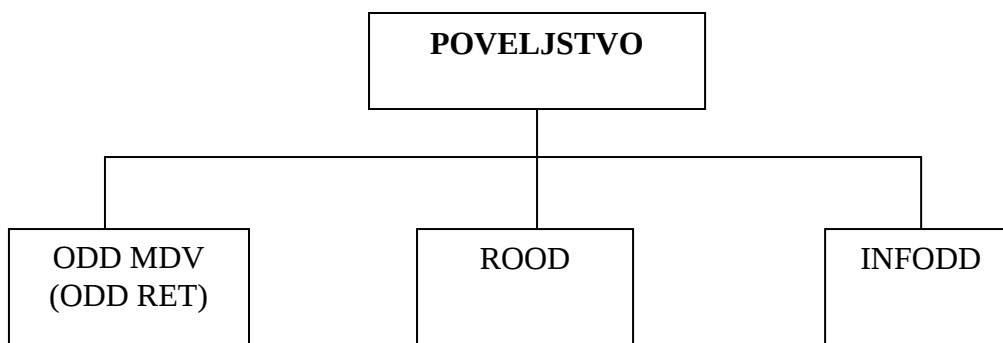
Rod zveze sestavljajo enote in organi za zveze, ki imajo nalogo, da načrtujejo, vzpostavijo in zagotovijo delovanje sistema zvez SV.

Razen 11. BZV, ki je samostojna enota, in oddelek za zveze v artilerijski bateriji, se vse ostale enote za zveze nahajajo v formaciji poveljniško-logističnih enot, ki podpirajo delovanje posameznega poveljstva ali enote.

Enote za zveze so organizirane v posadke, oddelke, vode, čete in bataljon za zveze, po naslednjem:

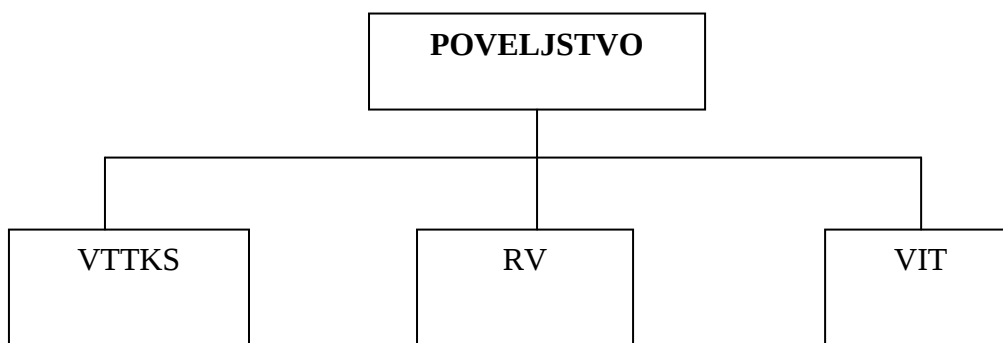
- v artilerijski bateriji se nahaja oddelek za zveze;
- v 72.brigadi se nahaja vod za zveze, v sestavi poveljniško-logistične čete;
- v 1.brigadi se nahaja četa za zveze, v sestavi poveljniško-logističnega bataljona;
- v poveljstvu sil SV se nahaja 11.bataljon za zveze, ki je poleg premičnih odgovoren tudi za vzdrževanje vseh stacionarnih zvez, ki so v pristojnosti SV, ter vzdrževanje stacionarnih tranzitnih vozlišč za zveze.

Enota za zveze razpolaga z vsemi sistemi zvez, katere potrebuje za zvezo proti podrejenim, kot tudi proti nadrejenim. V shemi je razvidna struktura posameznih enot za zveze (po Flisek, 2006, str.18):

Vir: FLISEK, Samo. Taktika zvez. PDRIU, Ljubljana, 2006.

Slika 2: načelna shema samostojne čete za zveze. Le ta se trenutno nahaja v 1.brigadi.

Vir: FLISEK, Samo. Taktika zvez. PDRIU, Ljubljana, 2006.

Oddelki za zveze so sestavljeni iz posameznih posadk. Posadka pa je najnižja enota za zveze, katera je namenjena delu na enem samem sistemu zvez. Število posadk je lahko v različnih oddelkih različno, odvisno seveda od namena in nalog posameznega oddelka (po Flisek, 2006, str. 19).

6 CILJI IN NAČELA USPOSABLJANJA IN URJENJA V SV

6.1 SPLOŠNI CILJI USPOSABLJANJA

»Posamezniki, enote in poveljstva enot se usposabljaajo in urijo za samostojno izvajanje bojnih nalog v različnih zvrsteh in oblikah bojnega delovanja, v različnih bojnih razmerah in v sestavi posadke in enote ter za izvajanje nalog v miru« (Dumič, 2005, 32).

6.2 CILJI USPOSABLJANJA VOJAŠKIH OBVEZNIKOV SESTAVE VOJNIH ENOT

Namen takega usposabljanja je, da se vojaki urijo v sestavi posadke in oddelka v vojni sestavi enot (vodov, čet, bataljonov) ter se izurijo za samostojno izvajanje namenskih bojnih nalog v različnih bojnih, vremenskih in zemljiščnih razmerah, tako samostojno kot v sestavi višje enote.

6.3 ZAHTEVE IN NAČELA USPOSABLJANJA V SV

Pri usposabljanju v SV je treba doseči zahtevano usposobljenost in izurjenost vojakov, ki sta opredeljeni že v samem konceptu usposabljanja. Za usposabljanja in urjenja je treba uporabljati vsa pedagoško-andragoška in didaktična znanja ter upoštevati načela in principe usposabljanja, kot so (po Priročniku za poveljnike oddelkov, 2004, str. 32):

- **vzgojnost** - usposabljanje mora vsebovati vzgojni element (red, disciplina, natančnost, pravila obnašanja itd.), ki se prenaša z odnosom in osebnim vzgledom;
- **zavestna aktivnost** - znanje, veščine in sposobnosti razvijati ob aktivnem in zavestnem sodelovanju poveljnikov in vojakov;
- **sistematičnost in postopnost** - znanja in veščine je treba pri usposabljanju sistematično ter postopno povezovati v sistem znanja in veščin;
- **individualnost in kolektivnost** - vsakega posameznika v procesu usposabljanja je treba spoznati in upoštevati ter ga pravilno angažirati in usmerjati v kolektivu;
- **trajnost znanja in veščin** - trajnost znanja in veščin se doseže z zavestnim in aktivnim učenjem in stalnim urjenjem veščin do avtomatizma; nujna je povezava teorije in praktičnega dela;
- **ekonomičnost in racionalnost** pomeni zagotavljati primerno motivacijo udeležencev usposabljanja, da bodo čas in materialna sredstva kar najbolj izkoriščena;
- **približevanje realnosti** - pogoje usposabljanja in razmere med urjenji je treba približati resničnim bojnim razmeram.

6.4 PRIPRAVE ZA USPOSABLJANJE VOJAKOV

Priprave za usposabljanje so del dopolnilnega vojaško-strokovnega usposabljanja v SV in obsegajo strokovne in metodične priprave za izvajanje usposabljanja.

»Individualne priprave se izvajajo vsak dan in so usmerjene na vojaško-strokovne priprave izvajalcev usposabljanja. Osnovna vsebina je pridobivanje in ponavljanje znanj, proučevanje pravil in postopkov tematske vsebine ter metodike usposabljanja oz. urjenja. Te se izvajajo samoiniciativno in praviloma pred kolektivnimi pripravami, delno pa tudi po njih, kot je npr. izdelava učnih priprav« (Priročnik za poveljnike oddelkov, 2004, 33).

Kolektivne priprave se izvajajo vsak dan in periodično. Njihovo težišče je metodična priprava usposabljanja. Vanjo sodi določanje težiščnih učnih vprašanj ter najustreznejših metod in oblik usposabljanja, določanje vrste, količine in načina uporabe materialnih in učnih sredstev, literature in mesta, kjer se bo usposabljanje izvajalo. Vsakodnevne priprave se praviloma izvajajo na ravni čete dva do tri dni pred usposabljanjem vojakov in enot iz določene tematike, dopolnjujejo pa s kolektivnimi pripravami po vodih dan pred usposabljanjem.

6.4.1 Učna priprava

Učna priprava je namenjena neposredni pripravi izvajalca za tematsko in metodično usposabljanje oz. urjenje. Z učno pripravo se zagotovi vojaška strokovnost izvajalca in smotno in učinkovito usposabljanje oziroma urjenje.

Učna priprava mora vsebovati (po Priročniku za poveljnike oddelkov, 2004, 33):

- naslov predmeta, teme oziroma vaje;
- tematsko vsebino usposabljanja;
- metodično strukturo izvajanja;
- seznam učnih sredstev in pripomočkov;
- seznam uporabljene literature, priloge, skice.

Učna priprava mora biti izdelana za vsako temo, vajo oziroma vsebino usposabljanja in se ne spreminja, lahko pa se z novimi spoznanji le še dopolnjuje.

Kot praktični primer lahko v prilogi (*priloga 4*) zasledite primer učne priprave za taktično urjenje voda zvez.

6.4.2 Oblike in metode usposabljanja

S pravilno načrtovano in izbrano kombinacijo oblik ter metod usposabljanja je usposabljanje uspešno.

6.4.2.1 Oblike usposabljanja

- **frontalna** - časovno učinkovita oblika usposabljanja, primerna za obdelavo teoretičnih vsebin;
- **skupinska** - najprimernejša oblika usposabljanja, primerna za izvajanje praktičnega dela usposabljanja in urjenja;
- **individualna** - najpopolnejša, vendar časovno manj učinkovita oblika usposabljanja, primerna za urjenje, učenje, praktično delo, preverjanje sposobnosti in znanja posameznika.

6.4.2.2 Metode usposabljanja

- **monološka** - predavanje, razlaga - osnovna in najpogostejše uporabljena metoda podajanja teoretičnih vsebin. Pri tej metodi so slušatelji pasivni;
- **dialoška** - razgovor, diskusija, debata - s to metodo se obdeli določena vsebina z reševanjem navideznega problema (na primer maskiranje ponoči). Do rešitve pripeljejo predlogi, analiza in usklajevanje mnenj ter argumentacija podanih rešitev. S to metodo se doseže aktivnost slušateljev, od izvajalca pa zahteva vodenje in usmerjanje dialoga do željenih rešitev;
- **grafična** - s pomočjo preglednega prikaza (na primer gibanje enote s pomočjo črt in likov - skica), ki nazorno prikazuje neko vsebino. Uporablja se predvsem kot dopolnilna metoda pri

predavanju oz. razlagi in bistveno pripomore k boljšemu razumevanju in pomnjenju obdelane vsebine. Metoda aktivira slušatelje;

- **tekstovna** - predstavlja podajanje vsebine v obliki besedila. Primerna je za individualno obdelavo vsebine, učenje, preverjanje znanja itd. Uporablja se zlasti kot pomožna metoda pri predavanjih (na primer podajanje osnovne ideje vsebine v besedilu, primer: na prosojnicah);
- **avdiovizualizacijska** - **vizualizacijska** - **učni filmi, diapozitivi ipd.** - omogoča nazoren prikaz neke vsebine oz. postopkov in pri obdelavi določenih vsebin lahko nadomesti demonstracijo ali laboratorijsko delo. Vezana je na prostor in tehnična sredstva in se uporablja kot dopolnilna metoda usposabljanja (ne more in ne sme biti osnovna metoda usposabljanja);
- **demonstracija** - omogoča neposreden in nazoren prikaz praktičnih vsebin oz. postopkov in se izvaja hkrati z razlago. Zahteva neposredni nastop izvajalca;
- **prikazovanje** - vodilna in pogosto uporabljena metoda, ki omogoča neposreden in nazoren prikaz sredstev, osvajanje dejstev (npr. značilnosti in lastnosti sredstev) in za učenje dejavnosti;
- **urjenje** - sestavljena metoda, namenjena neposrednemu usposabljanju praktičnih vsebin in postopkov, omogoča pridobivanje navad in veščin. Predstavlja časovno kontinuirano aktivno usposabljanje praktičnih vsebin oz. postopkov (posameznika, posadke, oddelka), praktično učenje in ponavljanje, dokler vojaki ne obvladajo predvidenih veščin;
- **dril** - način mehničnega urjenja vojakov na zbornih vajah in pri bojnem pouku (postopki vojaka na bojišču) do popolne avtomatizacije izvajanja določenih postopkov. Dril je uspešen način vojaškega usposabljanja in ne sme biti oblika utrjevanja vojaške discipline.

6.5 USPOSABLJANJE IN URJENJE VOJAKOV

Z uresničitvijo vsebin usposabljanja se upoštevajo zahteve in načela usposabljanja v SV.

6.5.1 Uresničitev teoretičnih vsebin

Pri uresnitvi teoretičnih vsebin se upošteva, da se vojakom podaja teoretično znanje, ki ga potrebuje za razumevanje praktičnega dela usposabljanja.

Programske vsebine je treba med seboj nadgrajevati in povezovati v celoto. Teoretična vsebina mora biti podana enostavno, razumljivo in v takem obsegu, da vojaki razumejo praktični del usposabljanja.

Teoretične vsebine se izvajajo v frontalni obliki z osnovno metodo, kot so predavanja in razlage, dopolnjujejo pa se lahko z drugimi metodami. Pri izvajanju se upoštevajo zunanji pogoji uspešnega izvajanja in spremljanja usposabljanja, kot npr.:

- prostor in navzočnost drugih (eliminacija vtisov, ki motijo pozornost);
- temperatura in položaj telesa (vzdrževanje koncentracije, budnosti).

Pri izdelavi grafičnih predlog - prosojnic se upoštevajo naslednja dejstva:

- vsebina prosojnic mora biti nazorno, razumljivo in čitljivo izpisana oziroma izrisana;
- barve morajo biti nedvoumno uporabljene (največ tri različne) za ločevanje pomembnosti besedila oziroma miselnega vzorca;
- na prosojnicah so lahko: miselni vzorci obravnavane vsebine; besedilo kot predloga ob predavanju, ki podaja zgolj pomembne dele vsebine v obliki definicij, obrazcev, shem, načrtov, skice itd.

Uporaba avdiovizualne metode:

- ogled učnega filma se poveže z vsebino usposabljanja;
- pred ogledom se poda uvod v učni film (namen, posebnosti, pozornost določenim delom);

- med ogledom se pozornost gledalcev po potrebi usmerja na nekatere podrobnosti (izvajalec usposabljanja more biti pri tem delu navzoč);
 - po ogledu se izvede zaključek (poda se komentar, če je treba, se vprašanja dodatno razložijo);
 - projekcija diapozitivov: uvod v projekcijo in komentar ob vsakem diapozitivu (oziroma se predvaja zvok), po projekciji sledi zaključek.
- Projekcija diapozitivov naj traja največ 20 minut (napor za oči - menjavanje svetlo-temno, padanje koncentracije).

6.5.2 Uresničitev praktičnih vsebin

Praktične vsebine se podajajo z demonstracijo in urjenjem in z najnujnejšo razlago. Pri tem se upošteva:

- postopnost od enostavnega k sestavljenemu;
- od lažjega k težjemu.

Usposabljanje v praktičnih vsebinah:

- med urjenjem naj se čim natančneje ponazarjajo postopki in situacije, v katerih bi se vojak lahko znašel v resničnih bojnih razmerah;
- predstavlja izziv, da se z vsakim nadaljnjim usposabljanjem pridobivajo in urijo nova znanja;
- med urjenjem se uporabi tudi tekmovalnost kot najučinkovitejša metoda urjenja.

Usposabljanje praktičnih vsebin poteka v kompletni vojaški opremi (tudi demonstracija). Pri vseh oblikah vadbe je treba zagotoviti ustrezne pogoje, ki omogočajo uspešno vadbo, primerno disciplino in po potrebi učinkovito varovanje in asistenco.

7 KAJ NAM O URJENJU IN USPOSABLJANJU GOVORI DOKTRINA

»Vojaško izobraževanje in usposabljanje sta proces pridobivanja in razvijanja posebnih in funkcionalnih vojaških znanj, sposobnosti, veščin in navad za izvajanje nalog za potrebe vojaške obrambe in drugih nalog Slovenske vojske. Slovenska vojska razvija sodobno organiziran, celovit in enovit sistem vojaškega izobraževanja in usposabljanja, ki je ob kvalitetnem vodenju sposoben izvesti naloge na področju vojaškega izobraževanja in usposabljanja in je primerljiv s sistemi vojska v zavezništvu ter povezljiv z javnim izobraževalnim sistemom. Sistem vojaškega izobraževanja in usposabljanja Slovenske vojske ni samozadosten, temveč je dopolnjen s programi javnega šolstva in tujih izobraževalnih ustanov. V primerih, ko sta izobraževanje ali usposabljanje doma neracionalni ali za to ni možnosti, se posamezniki napotijo v tuje vojaške izobraževalne ustanove« (Vojaška doktrina, 2006, 35).

»Vojaško izobraževanje in usposabljanje omogočata preoblikovanje civilistov v taktično in tehnično kompetentne vojaške osebe, ki bodo uveljavljale vojaške vrednote, razumele pomen kolektivnega delovanja in bodo pripravljene, da prevzamejo svoje mesto v strukturi vojske, ter pridobivanje znanj, veščin, navad in sposobnosti, da pripomorejo k uresničevanju poslanstva Slovenske vojske ter preživijo in delujejo v stresnem in negotovem okolju. Pri častnikih in podčastnikih razvijata željo po doseganju najvišjih standardov, skrb za vojaške vrednote, samoizpopolnjevanje, kompetentnost, profesionalni ponos, dostojanstvo, patriotizem ter skrb za tradicije Slovenske vojske« (Vojaška doktrina, 2006, 36).

»Vojaško izobraževanje in usposabljanje omogočata razvijanje kompetentnih poveljnikov, ki bodo znali voditi enote. Omogočata poznavanje in uveljavljanje doktrin Slovenske vojske in zavezništva ter norm mednarodnega prava o oboroženih spopadih, standardov Slovenske vojske in standardov zavezništva pri ravnanju vojakov, starešin, poveljstev in enot v praksi« (Vojaška doktrina, 2006, 37).

Usposabljanje poveljstev in enot se načrtuje po načelih odgovornosti, standardizacije, usmerjenosti, postopnosti, neprekinjenosti in učenja iz izkušenj.

Usposabljanje v poveljstvih in enotah poteka pretežno po metodi urjenja in zagotavlja izurjenost posameznikov, skupin, poveljstev in enot kot celot za izvajanje bistvenih nalog, ki izhajajo iz njihovega poslanstva. Podporo usposabljanju zagotavljajo razne institucije za bojno usposabljanje, simulacije in drugo.

Cilj vseh usposabljanj je doseganje standardov vojske, s čimer se razvija, vzdržuje in zagotavlja pripravljenost za delovanje. Pogoj za vzpostavitev takšnih okoliščin je, da se usposabljanje izvaja na podlagi takšnih standardov in v takšnih realističnih razmerah, ki so izziv in vzpodbudijo ter motivirajo vojake in poveljujoče. Realistično usposabljanje gradi sposobnost in zaupanje v razvijajoče in prave veščine in zbuja odličnost z vzgajanjem iniciative, pripravljenosti in vneme za učenje.

Usposabljanje je bojno usmerjeno. Z načelom bojne usmerjenosti usposabljanja se zagotavlja, da so vsa usposabljanja v miru usmerjena v usposabljanje za izvajanje odrejenih in pričakovanih nalog v boju. Načelo bojne usmerjenosti vključuje načrtovanje, priprave, izvedbo in ocenjevanje usposobljenosti posameznika, poveljstva in enote na tak način, da je zagotovljeno, da se njeni pripadniki usposabljaajo tako, kot da so v vojni oziroma v boju.

Usposabljanje je postopno in istočasno neprekinjeno. Postopnost pri usposabljanju narekuje prehod od lažjih k zahtevnejšim vsebinam in od nižje k višji intenzivnosti. Standardi usposabljanja se ne spreminjajo, spreminjajo se le okoliščine izvedbe nalog, ki se v končni fazi čim bolj približujejo bojnim. Ne glede na dejstvo, da so določene veščine pridobljene s pozitivno oceno, je treba neprekinjeno vzdrževati in razvijati v naprej določene ključne vojaške veščine posameznikov, posadk, skupin in malih enot (po Vojaški doktrini, 2006, str. 37-38).

»Učenje iz izkušenj je proces odprave pomanjkljivosti pri izvajanju postopkov, izboljšave vojaškega izobraževanja in usposabljanja, izboljšanja operativnih zmogljivosti in drugih izboljšav delovanja Slovenske vojske na podlagi informacij, ki izhajajo iz analize in ocene izvedbe posamezne aktivnosti pri usposabljanju ali delovanju. Proces učenja iz izkušenj povzema, ovrednoti in podeli uporabno vrednost izkušnjam. Uresničevanje učenja iz izkušenj je dolžnost poveljnikov na vseh ravneh. Vse aktivnosti, ki jih izvaja Slovenska vojska, so možni vir izkušenj, ki jih je potrebno preučevati v smislu stalnega osredotočenja na optimizacijo in učinkovitost« (Vojaška doktrina, 2006, 37).

»Ustrezne psihofizične sposobnosti, splošna izobrazba, bojna morala ter zavest o nujnosti vojaške obrambe so predpogoj za uspešno izvajanje bojnih nalog ter za organizacijo in izvedbo učinkovitega usposabljanja« (Pravila delovanja slovenske vojske v miru in kriznih razmerah, 2002, 40).

8 NAČRTOVANJE URJENJA

Pravočasno in kakovostno načrtovanje vaj obrambnega sistema ter sistema zaščite in reševanja je izhodišče za pripravo in izvedbo vseh vaj.

Vaje se načrtujejo na podlagi srednjeročnih načrtov obrambnega in zaščitnega usposabljanja, letnih usmeritev Vlade RS za obrambno in zaščitno usposabljanje, letnih smernic ministra za obrambno usposabljanje, načrtov in programov za usposabljanje ter na podlagi razpoložljivih materialnih in finančnih sredstev.

Na podlagi teh dokumentov generalštab obrambnih sil izdela letno direktivo za organizacijo in izvajanje usposabljanja v SV.

Pri načrtovanju konkretne vaje se mora upoštevati logičen vrstni red postopkov, ki jih mora opraviti načrtovalec vaje. Ti postopki so (po Navodilu o vajah obrambnega sistema ter sistema zaščite in reševanja, 1994, str. 20-21):

- a) *proučevanje in ocena vsebin in razmer za izvajanje vaje* (obsega proučevanje konkretnih bojnih, tehničnih, zemljiščnih, prostorskih in vremenskih razmer, v katerih se bo izvajala vaja)
- b) *določanje teme, cilja in učnih vprašanj* (tema se lahko določi na podlagi načrta in programa usposabljanja, direktive generalštaba, letnih usmeritev Vlade RS ali na osnovi organizacijskega navodila nadrejenega vodstva)
- c) *določanje udeležencev* (določi se jih na osnovi vrste vaje, cilja vaje in zahtev za sodelovanje na vaji. K udeležencem sodijo vadbenci, spremljevalci in vodstvo vaje)
- d) *izdelava elaborata oziroma načrta vaje* (elaborati za vaje na državni ali regionalni ravni morajo biti izdelani 60 dni pred začetkom vaje, za ostale velja rok 45 dni. Načeloma elaborat vsebuje osnovne, izvedbene ter vadbene dokumente)
- e) *načrtovanje materialno-finančnih sredstev* (načeloma vsebuje prevoz ljudi, bojne tehnike in ostalih materialno-tehničnih sredstev; porabo vseh vrst streliva; plačilo zdravstvenih uslug; plačilo najemnin za določena sredstva; plače; dnevnice; porabo goriva; odškodnine za storjeno škodo)

9 POSTAVITEV CENTRA ZVEZ

9.1 DELO POVELJNIKA VODA ZA ZVEZE

9.1.1 Delo pred sprejemom naloge

Do sprejema naloge poveljnik voda skupaj z vodnim podčastnikom opravlja tekoče naloge in pripravlja vod na izvedbo naloge. Vod se pred izvedbo naloge lahko nahaja v pripravljalnem območju ali pa izvaja trenutno nalogo.

Če se vod nahaja v pripravljalnem območju, potem izvaja dodatno usposabljanje in urjenje, organizira počitek moštva in se pripravlja za izvedbo naslednje naloge.

Če pa se vod nahaja na izvedbi tekoče naloge (deluje v vlogi Centra zvez), potem izvaja trenutno nalogo in se pripravlja na izvedbo naslednje naloge.

Priprave voda za naslednjo nalogo obsegajo:

- preučevanje trenutne situacije,
- psihološka priprava moštva,
- priprava materialno-tehničnih sredstev,
- zaledna oskrba, s poudarkom na popravilu zvez, evakuaciji ranjenih, dopolnitvi zalog hrane, goriva in streliva.

9.1.2 Delo po sprejemu naloge

Poveljnik voda sprejme nalogo od organa za zveze v bataljonu v obliki ustnih ukazov in pisnega ukaza enoti za zveze s pripadajočimi dokumenti zvez.

Delo poveljnika voda po sprejemu naloge obsega:

- seznanjanja in preučevanja naloge,
- seznanitev podrejenih z nalogo (poveljniki oddelkov in VPČ),
- izvidovanje lokacije/območja za postavitev centra zvez,
- presoja situacije (nasprotnik, lastne sile, zemljišče in čas),
- odločitev o načinu izvrševanja naloge,
- pripravo in izdajo povelja za premik in postavitev centra zvez.

Po sprejemu ukaza in njegovi preučitvi poveljnik voda izda povelje poveljnika enote za zveze za izvidovanje območja centra zvez. S poveljem za izvidovanje se precizirajo naloge, sprejete od organa za zveze. Povelje se izda ustno.

Po prihodu v območje centra zvez poveljnik voda sprejme podatke od starešine izvidnice poveljniškega mesta o razporeditvi organov poveljstva in o območjih za razpored elementov centra zvez. Nato te podatke posreduje svoji skupini in določa mesta za postavitev posameznih elementov centra zvez in smeri postavljanja dohodne linije žičnih smeri.

V teku izvidovanja se v območju centra zvez določa (Flisek, 2006, 44):

- mesto postavitve za vsako postajo z upoštevanjem vseh pravil za postavitev;
- dovozna pot za vsako postajo - motorno vozilo;

- način sprejema motornih vozil s točkami usmerjanja, določanje in izdaja naloge usmerjevalcem. Usmerjevalec se določa za vsako vozilo ali skupino vozil in mora biti seznanjen katera vozila, s katere točke, v kateri smeri in do katerega območja usmerja. Smeri premika se po potrebi označujejo s primernimi priročnimi sredstvi;
- smer in način postavitve notranjih in zunanjih žičnih spojin poti;
- katera inženirska dela, do kdaj in na kakšen način opraviti;
- mesto razmestitve vozil, mesto za počitek moštva;
- bojno (neposredno) zavarovanje elementov centra zvez;
- nalogo vsakega oddelka za obrambo poveljniškega mesta in centra zvez;
- katera dela za ureditev centra zvez začeti takoj in končati do prihoda enote.

Po končanem izvidovanju posameznih elementov centra zvez se takoj začne z njihovo ureditvijo, ob angažiranju celotnega razpoložljivega moštva.

V teku izvidovanja poveljnik voda izdela shemo razmestitve elementov centra zvez, v katero vpiše mesta posameznih elementov centra zvez ter povezave med njimi in elementi poveljniškega mesta. Shema vsebuje mesta posameznih organov poveljstva bataljona in vseh postaj centra, notranje zveze, točke in smeri usmerjanja vozil in območje, ki jih vod zvez poseda za obrambo poveljniškega mesta in centra zvez.

Po končanem delu skupina za izvidovanje ostane v območju centra zvez, poveljnik voda pa dostavi shemo razmestitve elementov centra zvez in ostale potrebne podatke organu za zveze v bataljonu.

Skupina za delo nadaljuje s pripravi za postavitve centra zvez, postavlja postaje in žične smeri ter izvaja inženirsko zagotovitev (urejanje prihodnih poti, ter poti za izmik).

Pred odhodom voda na izvršitev naloge poveljnik voda izda »Povelje za premik in postavitve centra za zveze«. Poveljnik voda lahko, po potrebi, v svojem povelju, določi poveljnike oddelkov za poveljnike posameznih elementov centra zvez.

Poveljnik voda izda povelje ustno in pri tem poveljnikom oddelkov izroči potrebne dokumente zvez. Poveljniki oddelkov zapisujejo tisto, kar se nanaša na njih in kar ni vsebovano v dokumentih zvez.

Kadar se poveljnik voda ne vrača z izvidovanja, povelje izda njegov namestnik (vodni podčastnik) z uporabo podatkov z izvidovanja. Kadar pa izda povelje pred izvidovanjem območja centra zvez, jo poveljnik voda dopolni po prihodu v območje centra zvez.

9.1.3 Delo v teku izvrševanja naloge

V teku izvrševanja naloge poveljnik voda neposredno poveljuje z vodom in usmerja njegovo delo tako, da se center zvez postavi pravočasno, da se načrtovane zveze vzpostavijo do roka pripravljenosti in omogoči njihovo neprekinjeno in nemoteno koriščenje.

To delo poveljnika voda v teku izvrševanja naloge obsega njegove aktivnosti v času premika, izvrševanja zvez (postavitve centra zvez, vzpostavitev, vzdrževanje in koriščenje zvez), zaščite zvez in informacij, izvajanje zavarovanja in obrambe centra zvez, počitek prostih izmen in premestitev centra zvez.

Pri izvrševanju naloge je poveljnik voda v stalnem stiku z organom za zveze v bataljonu in s poveljniki oddelkov. Od organa za zveze sprejema dopolnilne usmeritve, poroča o poteku naloge in zahteva pomoč za rešitev problemov, ki jih sam ne more rešiti.

Poveljnike oddelkov spodbuja in usmerja k pravočasnemu, točnemu in pravilnemu izvrševanju postavljenih nalog.

Poveljnik voda se v teku izvrševanja naloge nahaja pri dežurnemu CZV ali S-6 v poveljstvu bataljona.

Ob primernem času poveljnik voda obhodi postaje na centru zvez in kontrolira (Flisek, 2006, 46):

- pravilnost postavljanja postaj, anten, izvorov električne energije in žičnih spojnih poti,
- maskiranje postaj, anten, vozil in žičnih linij,
- neposredno zavarovanje, inženirsko ureditev in druge segmente zavarovanja,
- protipožarno zaščito in zaščito pri delu,
- kvaliteto vzpostavljenih zvez,
- pravilnost telefonskega prometa,
- vodenje predpisanih dokumentov postaje za zvezo,
- disciplino in red na centru zvez,
- organizacijo počitka prostih izmen in drugo.

Ugotovljene nepravilnosti poveljniki oddelkov takoj odpravljajo.

Ob za to določenem času poveljniki oddelkov poročajo dežurnemu centru za zveze o stanju sistemov zvez in ostalih pomembnih zadevah. Dežurni centra za zveze na osnovi njihovih poročil in dogodkov, sestavi poročilo o stanju KIS. To poročilo posreduje na TOC bataljona in poveljniku voda za zveze.

V času izvrševanja tekoče naloge poveljnik voda opravlja priprave za izvršitev naslednje naloge.

9.2 POSTAVITEV CENTRA ZVEZ

Naloga voda zvez je vzpostavitev zvez motoriziranemu bataljonu, zagotovitev zaščite zvez in informacij ter izvedba premestitve centra zvez.

V teku izvrševanja naloge se v vodu izvaja zavarovanje in obramba elementov zvez.

Zagotovitev zvez je najvažnejši del naloge voda zvez. Izvajanje zvez obsega postavitev elementov zvez, vzpostavitev in vzdrževanje zvez, uporaba zvez in upravljanje z zvezo.

Elementi centra zvez se postavljajo načeloma ponoči, razen del, ki so opravljena v času in po izvidovanju območja centra zvez. V izrednih primerih se center zvez lahko postavi tudi podnevi, o čemer odloča poveljstvo bataljona.

Dela na postavitvi centra zvez obsegajo:

- sprejem in usmerjanje vozil,
- seznanitev podrejenih z razporeditvijo elementov centra zvez,
- dopolnitev ukaza,
- postavitev posameznih elementov centra zvez.

9.2.1 Sprejem in usmerjanje vozil

Vozila CZV so označena, poleg registrskih, še s stalnimi številkami, tako da jih usmerjevalci lahko vidijo. Tablica s številko mora biti vidna tudi pri zatemnjeni svetlobi.

Da bi se usmerjanje opravilo pravilno, je potrebno kolono vozil postrojiti tako, da se na čelu premikajo vozila, ki gredo najdlje. Vozila usmerjajo vojaki – usmerjevalci, ki so podrobno seznanjeni s smerjo usmerjanja in z mestom postavitve postaje za zvezo katerih vozilo se usmerja.

Usmerjevalci so dolžni, da po padcu noči, vendar pred prihodom enote, obhodijo določene smeri premika vozil in jih po potrebi označijo z vidnimi priročnimi sredstvi (zlomiti ali zapičiti vejo).

Na točkah usmerjanja se usmerjevalci nahajajo najmanj pol ure pred prihodom kolone vozil. Usmerjevalec na prvi točki usmerjanja da koloni znak da upočasni vožnjo, da bi ostali usmerjevalci lažje opazili številko vozila, ki ga usmerjajo. Ponoči se usmerjevalec giblje pred vozilom in kaže vozniku smer premika z roko ali žepno svetilko. Podnevi in na daljših smereh ponoči, se usmerjevalec vkrca v vozilo in kaže vozniku smer premika.

Po prihodu na določeno mesto usmerjevalec pokaže poveljniku oddelka točno mesto za postavitev postaje zvez, približni razpored delov centra zvez, smer postavitve notranje žične linije, položaj za obrambo in podobno.

Po razporeditvi postaj zvez morajo vsa vozila biti obrnjena v smeri izhoda tako, da so vedno pripravljena na izmik.

9.2.2 Seznanitev poveljnikov oddelkov z razporeditvijo elementov centra zvez

Poveljniki oddelkov oz. posadk, ki niso bile na izvidovanju, se seznanijo z razporeditvijo posameznih elementov centra zvez in z mesti postavitve postaj zvez. Seznanitev izvajajo starešine, ki so bile na izvidovanju območja centra zvez.

9.2.3 Dopolnitev povelja

Po prihodu v območje centra zvez poveljnik voda zvez, po potrebi, izda poveljnikom oddelkov povelje s katerim rešuje tista vprašanja, ki niso vsebovana pri izdaji ukaza za premik in postavitev centra zvez ali tista, ki so se pojavila naknadno. Ukaz izdaja ustno ali po sredstvih zvez.

Poveljnik voda, kot načelnik centra zvez, na podlagi ukaza enoti za zveze in svoje lastne presoje situacije poveljnikom oddelkov konkretizira zavarovanje, izda naloge pri obrambi centra zvez in rešuje ostala vprašanja, ki do tedaj niso bila rešena.

9.2.4 Postavitev posameznih elementov centra zvez

S postavitvijo in pripravljenostjo postaj zvez in žičnih smeri se zagotovi pripravljenost CZV. Do roka pripravljenosti centra zvez morajo biti postaje pripravljene za delo in vse notranje in zunanje žične smeri postavljene in preverjene.

Postavitev postaje zvez in žičnih linij obsega:

- izbiro mesta za postavitev,
- izdajo povelja za postavitev,
- postavitev postaje oz. žične linije,
- poročanje o pripravljenosti za delo,
- inženirsko ureditev in zavarovanje,
- seznanitev vojakov s higiensko-tehničnimi ukrepi zaščite pri delu z radijskimi napravami.

Mesto postavitve postaje oz. smeri za postavitev žične linije določi skupina za izvidovanje. Poveljnik oddelka, če ni bil na izvidovanju, po usmerjanju vozil in sprejemu dopolnilnih povelj izvrši ogled prostora za postavitev postaje zvez in določi mesto postavitve delov (elementov) postaje ter izdela skico razmestitve elementov postaje za zvezo.

Povelje za postavitev postaje izda poveljnik oddelka po za to predvidenem obrazcu. Poveljnik oddelka (postaje) izdelava tudi načrt angažiranja in počitka izmen na postaji zvez.

Postaje zvez se postavijo po določenih pravilih za določeno napravo. Medsebojno povezovanje postaj se izvede na ustaljen način.

Postaje zvez se postavijo v času, ki je določen v povelju poveljnika voda in morajo biti postavljene in pripravljene za delo do roka pripravljenosti centra zvez. O pripravljenosti za delo poveljnik postaje poroča poveljniku voda zvez.

S preverjanjem zvez se prične ob času, določenem v posameznih načrtih dela postaj za zvezo. Zveza mora biti vzpostavljena do določenega roka (pripravljenost zveze). O pripravljenosti oz. nepripravljenosti zveze načelnik postaje poroča dežurnemu centru zvez.

10 NAČELNA SHEMA RAZMESTITVE ELEMENTOV POSTAJE ZA ZVEZO NA TERENU

1. Anteno se mora postaviti na nasprotno stran od agregata in 10 do 30 m od postaje za zvezo.
2. Zaklonilniki se izdelajo za krožno obrambo 30 do 50 m od postaje za zvezo.
3. Od postaje za zvezo do nadrejenega starešine se postavi PTK-56.
4. Agregat je na nasprotni strani od antene in 10 do 30 m od postaje za zvezo.
5. Protipožarna sredstva: PP aparat, lopate in izkopana zemlja so 5 do 10 m od agregata in 20 do 30 m od postaje za zvezo.
6. Posoda z gorivom je 5 do 10 m od PP sredstev.
7. WC je 60 do 80 m od postaje za zvezo.
8. Jama za smeti je 30 do 40 m od postaje za zvezo.
9. Šotor za počitek posadke je 40 do 50 m od postaje za zvezo (po Taktično urjenje oddelka za zveze, str. 34).

Slika 3: Terensko usposabljanje voda zvez

Vir: Lasten vir

11 ANALIZA IZVEDBE URJENJA

- Definicija

„Analiza je profesionalna diskusija o dogodku, poudarjena z izvedbo in standardi, ki omogočajo vojakom da odkrijejo kaj se je zgodilo, zakaj se je to zgodilo, in kako obdržati pozitivne stvari in odpraviti svoje napake/slabosti“ (Praznik, str. 1).

„Je orodje poveljujočih in enot, ki ga lahko uporabijo za doseganje maksimalnega uspeha pri vsaki misiji in nalogi“ (Praznik, str. 1).

- Cilj

Cilj analize je izboljšanje izvajanja individualnih in kolektivnih nalog s takojšnjo povratno informacijo, kako bi lahko nalogo izvedli še boljše.

- Namen (po Prazniku, str. 2):

- Vodilo enotam, kako dosegati cilje pri usposabljanju,
- Poiskati slabosti/napake in kako jih odpraviti,
- Dvig zaupanja v poveljnike enot,
- Dvig znanja in sposobnosti vseh udeležencev.

- Ključne točke analize

- Vpletenost vseh udeležencev,
- Takojšnja povratna informacija o vsakem dogodku,
- Osredotočenje na cilje usposabljanja/naloge,
- Osredotočenje na vojakovo, poveljnikovo in enotno izvajanje nalog,
- Uporaba odprtih/odkritih vprašanj,
- Odkrivanje prednosti/moči in pomanjkljivosti/slabosti,
- Povezava z izvajanjem naslednjih/bodočih nalog/usposabljanj.

- Vodila pri analizi

- Vzdržuj red in disciplino,
- Poudarjaj cilje za dosego standardov v enoti/SV,
- Izvajaj analizo v pozitivnem vzdušju,
- Izogibaj se:
 - oštevanja
 - kritiziranja
 - žalitve
 - primerjanja z drugimi enotami.

- Faze/koraki analize

- a) Načrtovanje
- b) Priprava
- c) Izvedba
- d) Zaključek

- a) *Načrtovanje*

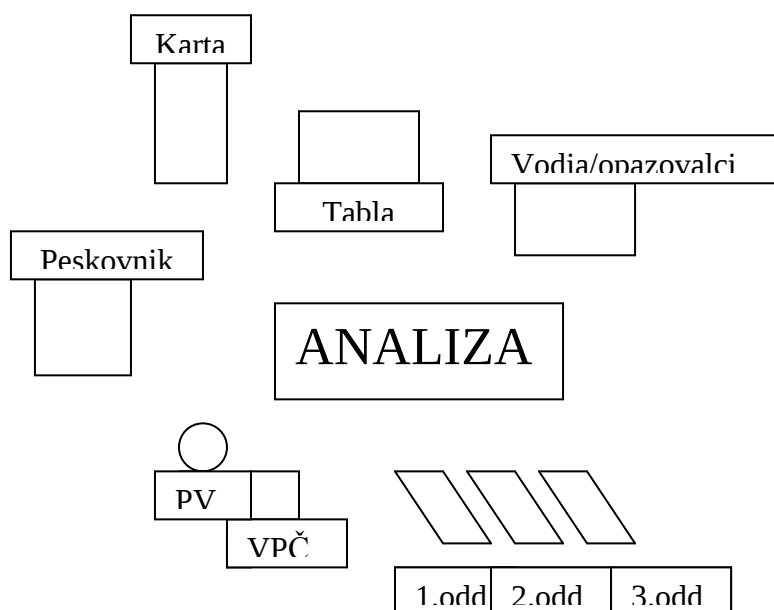
- Določi jasne cilje analize,
- Izberi in usposbi ustrezne ocenjevalce/opazovalce,
- Podrobno se seznani z načrtom usposabljanja in ocenjevanja, s programom za usposabljanje določenih nalog in s programom za usposabljanje vojakov,
- Določi čas za analizo in bodi seznanjen z udeleženci.

- b) *Priprava*

- Natančno preglej učne cilje usposabljanja, ukaze in doktrino,
- Bodi seznanjen s ključnimi dogodki, ki jih bodo spremljali opazovalci,
- Opazuj usposabljanje in beleži dogodke,

- Zberi vse beležke iz opazovanj drugih opazovalcev,
 - Začni z začetkom usposabljanja,
 - Organiziraj beležke iz opazovanj,
 - Izviduj in pripravi mesto za analizo,
 - Ponavljaj (vadi) postopke analize.
- c) *Izvedba*
- Predstavitev in pregled pravil pri izvajanju analize,
 - Pregled ciljev in namer:
 - ciljev usposabljanja,
 - naloga/namera poveljnika (kaj naj bi se zgodilo)
 - doktrina, taktika, tehnika in postopki,
 - Povzetek glavnih dogodkov (kaj se je zgodilo),
 - Diskusija o bistvenih stvareh:
 - časovni red dogodkov,
 - sistem bojišča,
 - ključni dogodki,
 - načrtovanje, priprave in izvedba (tehnike),
 - Diskusija o varnostnih ukrepih,
 - Zaključni komentarji.
- d) *Zaključek analize*
- Določi naloge, ki zahtevajo ponovitev izvedbe,
 - Popravi težavo – ponovitev izvedbe,
 - Poglej/popravi SOP, ki se nanašajo na bodoče načrtovanje usposabljanj,
 - Na podlagi podatkov = končna ocena.
- Priprava mesta za analizo (po Prazniku, str. 7):
 - Določi mesta za vse udeležence,
 - Ohrani celovitost enot,
 - Postavi poveljujoče v ospredje,
 - Seznani udeležence s potekom analize.

Slika 4: Shema mesta za analizo

Vir: vod. Praznik, Matej, Učna skripta, Analiza

12 PRAKTIČNI PRIMER UKAZA ZA IZVEDBO TAKTIČNE VAJE VODA ZVEZ

Ker sem sam bolj praktične narave, se mi je zdelo primerno, da v zaključno nalogo vključim tudi praktični primer načrtovanja taktičnega urjenja voda zvez.

V nadaljevanju zaključne naloge oziroma v prilogi bom zato predstavil „Ukaz za izvedbo taktične vaje voda zvez“, ter kasneje še „Ukaz za izvidovanje“. Nato pa vam bom predstavil še elaborat, ki sem ga izdelal, ter vse dokumente, kateri spadajo k samemu elaboratu.

13 ZAKLJUČEK

Namen zaključne naloge je bil predstaviti vod zvez kot enega najpomembnejših segmentov pri zagotavljanju bojnega delovanja tako v miru kot v vojni. Skozi prebiranje literature sem spoznal in s tem tudi potrdil svojo hipotezo, da je urjenje in usposabljanje voda zvez zelo težka in zahtevna naloga, tako za častnike, podčastnike, kot tudi za same vojake. Da pa bi samo taktično urjenje bilo uspešno, se morajo taktične vaje čim bolj približati realnim situacijam, saj se le iz teh lahko nekaj naučiš.

Prav tako morajo biti načrtovalci samega taktičnega urjenja zelo fleksibilni in odprti za spremembe. Učenje iz izkušenj je sicer eno glavnih vodil pri taktičnem urjenju, vsekakor pa ne sme biti edino. Na napakah se ljudje, prav tako pa tudi vojaki največ naučimo.

Pri pisanju zaključne naloge sem ugotovil, da ima slovenska vojska dokaj dober sistem urjenja in usposabljanja, ki pa ima kot vsak drug sistem tudi nekaj pomanjkljivosti. Če se osredotočim na samo specializacijo, pri kateri smo opravili kar nekaj taktičnih urjenj oziroma vaj, je bil največji problem premalo številčni kader. In menim, da je tako tudi znotraj enot. Brez kadra, ki bi usposabljal in uril, ter brez kadra, ki naj bi se usposabljal, pa si enostavno ne morem predstavljati, da bi taktična vaja v celoti uspela tako, kot so si jo zamislili snovalci.

Drugače pa je sistem urjenja in usposabljanja za moje pojme zelo dobro zastavljen in zasnovan. Vidi se tudi, da poveljniki voda le nimajo tako malo dela kot se sprva to zdi. Prav tako to velja za višje nivoje, kateri morajo zelo natančno proučiti marsikatero stvar, ki bi se laiku, na področju vojaških znanj, zdela odvečna. Bolj natančni smo bolje je za nas in bolje bo taktična vaja uspela. Pri načrtovanju urjenja ne sme biti napak, oziroma naj bodo te minimalne, če že morajo biti.

Sicer pa bi kot eno izmed rešitev za izboljšanje urjenja in usposabljanja predlagal tudi večje število mednarodnih sodelovanj. Sicer se marsikaj že dela na tem področju, vendar menim, da bi se lahko še več. Slovenska vojska je namreč še dokaj mlada vojska, ki se še vedno uči. Ima pa že kar nekaj izkušenj in tudi te ne smemo zanemariti. Pošiljanje posameznikov ter tudi skupin na izobraževanja in usposabljanja v tujino bi vsekakor pripomoglo k izboljšanju trenutnega stanja, ki pa še enkrat poudarjam ni slabo.

Kot ste lahko videli sem proti koncu zaključne naloge prešel iz teoretičnega k praktičnemu delu. To se mi je zdelo zelo primerno, saj vojaško urjenje temelji na praktičnih primerih. Ravno zato sem precej časa posvetil tudi izdelavi elaborata za izvedbo taktične vaje, ki jo boste našli v prilogi. Sicer sem jo mislil vključiti v osrednji del zaključne naloge, vendar sem nato menil, da bi bilo bolje, da sam elaborat z vsemi pripadajočimi dokumenti predstavim kot nekakšen samostojen projekt.

V samem zaključku lahko rečem, da sem na vsa vprašanja, ki sem si jih pred pisanjem zaključne naloge postavil, dobil odgovore. Upam, da bo moje delo pripomoglo pri samem razumevanju taktičnega urjenja in usposabljanja vezistov.

VIRI IN LITERATURA

1. DUMIĆ, Miloš. Usposabljanja in urjenja pripadnikov stalne sestave in enot za zveze 11. BZV. Stara Vrhnika, 2005.
2. DUMIĆ, BABIČ, CILENŠEK, KRŽIŠNIK. Učna skripta za usposabljanje vezistov. 11.BZV, Vrhnika, 2005.
3. FLISEK, Samo. Taktika zvez. PDRIU, Ljubljana, 2006.
4. FURLAN, Benjamin. Vojaška doktrina. Defensor, Ljubljana, 2006.
5. FURLAN, Benjamin. Bojno delovanje. PDRIU, Ljubljana, 2006.
6. HUMAR, David. Pehotna (gorska, motorizirana) četa-vod. Uprava za razvoj, Ljubljana, 1996.
7. INTERVALI VZDRŽEVANJA MATERIALNIH SREDSTEV V SV V UPORABI IN V SKLADIŠČIH. Ljubljana, 2005.
8. MARINČIČ, Dušan. Taktika pehote I. Uprava za razvoj, Ljubljana, 1995.
9. MORANO, Milan. Sodobne metode in tehnike organiziranja ter vodenja. Ljubljana, 2008.
10. METODOLOGIJA IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA V SV, šifra 811-02-1/01-10 z dne 04.12.2001.
11. NAVODILO O VAJAH OBRAMBNEGA SISTEMA TER SISTEMA ZAŠČITE IN REŠEVANJA. Ministrstvo za obrambo. Ljubljana, 1994.
12. NAVODILO ZA ŠTABNO DELO. Osnutek. Ljubljana, 2006.
13. OKREPLJENJI PEHOTNI VOD V ZASEDI. Vzorčni nastop. Maribor, 1995.
14. PRAZNIK, Matej. Analiza. Čtivo za kandidate 1.TVPČ.
15. PRIROČNIK ZA USPOSABLJANJE POVELJNIKOV ODDELKOV.
16. UKAZ ZA NAČRTOVANJE IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA V SV V LETIH 2007 IN 2008.

PRILOGE

Priloga 1: Elaborat za izvedbo taktične vaje

Priloga 2: TPE dokumenti

Priloga 3: Načrti dela

Priloga 4: Učna priprava

Priloga 5: Obrazec za spremljanje in ocenjevanje

Priloga 6: Udeleženci terenskega usposabljanja

SEZNAM SLIK

SLIKA 1: NAČELNA SHEMA SAMOSTOJNEGA VODA ZA ZVEZE	8
SLIKA 2: NAČELNA SHEMA SAMOSTOJNE ČETE ZA ZVEZE	9
SLIKA 3: TERENSKO USPOSABLJANJE VODA ZVEZ	22
SLIKA 4: SHEMA MESTA ZA ANALIZO.....	24

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

SV – slovenska vojska
TPE – tajno poveljevanje enotam
BZV – bataljon za zveze
USK – učna skupina
PV – poveljnik voda
VPČ – vodni podčastnik
PINK – poveljevanje in kontrola
RET – retranslacija
ODD – oddelek
TTKS – taktično telekomunikacijski sistem
VTTKS – vod za TTKS
RV – radijski vod
VIT – vod za informacijsko tehnologijo
ROOD – radijski oddelek
MDV – malo dostopno vozlišče
INFOOD – informacijski oddelek
TV – taktična vaja
RETPO – retranslacijska postaja
VRRPO – vmesna radiorelejna postaja

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisani Andraž Dobovšek izjavljam, da je zaključna naloga z naslovom »Taktično urjenje voda zvez« moje avtorsko delo.

S svojim podpisom zagotavljam da:

- je zaključna naloga izključno rezultat mojega lastnega dela;
- so vsa dela in mnenja drugih avtorjev, ki jih uporabljam v zaključni nalogi, navedena oziroma citirana v skladu s »Postopkovnikom za izdelavo in ocenjevanje zaključne naloge na PŠŠ«;
- se zavedam, da je plagiatorstvo kaznivo po »Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah«, (Uradni list št. 21/1995, 9/2001), prekršek pa podleže tudi ukrepom disciplinske odgovornosti v skladu s »Pravili službe v Slovenski vojski«;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo zaključno nalogo in moj status v Slovenski vojski.

S podpisom se odrekam vsem materialnim pravicam v zvezi z zaključno nalogo in dovoljujem uporabo zaključne naloge v študijske namene.

Andraž Dobovšek
